

2. Бакланова Н.К. Профессиональное мастерство работника культуры: учеб. пособ. / Бакланова Н.К. – М., 1994. – 120 с.
3. Вершловский С.Г. Учитель себе профессии / Вершловский С.Г. – Л.: Знание, 1988. – 31 с.
4. Зеер Э.Ф. Личностно ориентированное профессиональное образование / Зеер Э.Ф. – Екатеринбург: Изд-во Урал, 1998. – 126 с.
5. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения / Климов Е.А. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 509 с.
6. Крутецкий В.А. Основы педагогической психологии / Крутецкий В.А. – М.: Просвещение, 1972. – 255 с.
7. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Кузьмина Н.В. – М.: Высшая школа, 1990. – 119 с.
8. Маркова А.К. Психология профессионализма / Маркова А.К. – М., 1996. – 309 с.
9. Платонов К.К. Структура и развитие личности / Платонов К.К. – М., 1986. – 254 с.
10. Сухомлинский В.А. Рождение гражданина: [пер. сукр.] / Сухомлинский В.А. – М.: Мол. гвардия, 1979. – 335 с.

УДК: 37.014.12:376

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ - ЯКІСНА ТА ДОСТУПНА ОСВІТА В СУСПІЛЬСТВІ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

Усенко О.В.
Смольникова О.В.

У статті розглядаються переваги впровадження інклюзивної освіти в загальноосвітніх закладах України. Розкриваються завдання та умови навчання дітей з порушеннями мовлення в логопедичних класах СЗШ № 139, м. Київ.

В статье рассматриваются преимущества введения инклюзивного образования в общеобразовательных заведениях Украины. Раскрываются задачи и условия обучения детей с нарушениями речи в логопедических классах СОШ № 139, г. Киев.

The article discusses the advantages of introducing inclusive education in secondary schools in Ukraine. Revealed tasks and the learning environment for children with speech defects in logopedic classes, school № 139, Kyiv.

Ключові слова: інклюзивне навчання, соціалізація, порушення мовлення, корекційно-розвивальна допомога.

Ключевые слова: инклюзивное обучение, социализация, нарушения речи, коррекционно-развивающая помощь.

Key words: inclusive education, socialization, speech defects, correction and development assistance.

Постановка проблеми. В Україні неодноразово вживалися спроби вирішити проблему соціалізації дітей з обмеженими можливостями - через створення соціально-реабілітаційних центрів, центрів розвитку мовлення тощо. Однак їхньою особливістю було те, що діти перебували в середовищі однолітків з такими ж порушеннями, а еталони спілкування та поведінки закладалися за рахунок спілкування із дорослими (педагогами, батьками). Перевагою інклюзивної освіти є те, що діти які мають ті чи інші порушення в розвитку можуть спілкуватися не тільки з дорослими, але і з нормально розвиваючимися однолітками, а це дає більші можливості для соціальної адаптації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формуванням нової системи інклюзивної освіти займаються В. Бондар, А. Колупаєва, Т. Ілляшенко, В. Синьов, Н. Таланчук, А. Шевцов, Е. Леонгард, Є. Ямбург та ін. Зокрема специфіку організації інтегрованого навчання дітей з порушеннями мовлення висвітлено в дослідженнях Л. Волкової, Ю. Кузьміної, Е. Медведевої, Л. Лопатіної та ін.

Метою даної статті є розкриття умов по створенню інклюзивної освіти для дітей з порушеннями мовлення в середній загальноосвітній школі № 139 Шевченківського р-ну, м. Києва.

Виклад основного матеріалу. *Інклюзивне навчання* (від англ. *inclusion* – включення) – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей. [3]

Необхідність розвитку інклюзивної освіти в Україні зумовлена зростаючою кількістю дітей з порушеннями у розвитку. Так зокрема у 2009-2010р.р. в Києві за даними міської ПМПК зареєстровано 2215 дітей із порушеннями мовлення. І якщо мережа дошкільних закладів достатньо розгалужена, то кількість шкіл дуже незначна. До червня 2010 року в Києві діяли лише одна мовленнєва школа-інтернат, що знаходиться в Феофанії, і одна школа в Деснянському районі, яка має класи для дітей даної категорії.

У вересні 2010 року діти 6-ти років з порушеннями мовлення отримали можливість навчатися за місцем проживання у Шевченківському р-ні. Для інклюзивного класу ми адаптували навчальні програми та плани, методи та форми навчання до індивідуальних потреб дітей з тяжкими порушеннями мовлення, склали відповідний

розклад занять. В своїй роботі керуємося розпорядженням Кабінету Міністрів України N 1482-р від 3 грудня 2009 року "Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року", наказ МОН України N 1153 від 21 грудня 2009 р., Концепцією розвитку інклюзивної освіти в Україні затвердженою Міністерством освіти й науки, молоді та спорту (МОНМС) у 2010 році, наказом Міністерства освіти та науки України № 855 від 11 вересня 2009 року «Про затвердження плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009—2012 роки». [4,5,6]

Перевагами навчання в нашій школі є її розташування в центрі міста, невелика наповнюваність класу (до 10-ти учнів), що дає можливість індивідуального підходу у навчанні. Діти з мовленнєвими порушеннями навчаються в спеціальному класі, де отримують необхідні навички спілкування, і в той же час постійно перебувають в середовищі однолітків які правильно розмовляють. Вони зустрічаються на перервах, в їдальні, проводять разом час на прогулянці, в групі подовженого дня, де можуть практично застосувати та перевірити отримані вміння під час спілкування, спільних ігор, виконання спільної діяльності (чергування у класі, виконання навчальних завдань). При цьому у дітей є стимул тягнутися до рівня розвитку своїх ровесників, бути не гіршими, вчитися керувати своєю поведінкою, що полягає у розвитку функції самоконтролю. Учні інклюзивного класу беруть активну участь у житті школи: святах, конкурсах, змаганнях, екскурсіях та відпочинку. З ними працюють вчитель класовод, вчитель-дефектолог, логопед, психолог, вихователь ГПД. [7]

Хочемо відмітити що для батьків при виборі навчального закладу важливе значення мав власне статус загальноосвітньої школи, тобто усвідомлення того, що їхні діти не будуть відрізнятися від інших, а тільки потребують додаткової допомоги з боку педагогів.

Учням надається повноцінна корекційно-розвивальна допомога. Робота проводиться щоденно в першу половину дня на уроках і спеціальних заняттях, в другу половину дня на заняттях з логопедом. Протягом тижня із кожною дитиною проводиться 2 індивідуальних та 3 групових логопедичних заняття. Така насиченість корекційного процесу дає позитивні зрушення у розвитку школярів. [2]

Враховуючи те, що в учнів цього класу мовленнєві розлади носять первинний характер, у них відмічаються порушення всіх сторін мовленнєвої системи: фонетико-фонематичної, лексико-граматичної та зв'язного мовлення. В клінічній картині домінуючим симптомом були грубі порушення звуковимови, наявність великої кількості аграгаматизмів, відсутність логічних зв'язків між фразами при складанні розповіді, труднощі побудови діалогічних та монологічних висловлювань. На початку навчального року (вересень-жовтень) діти досить складно адаптувалися до нових умов: відмічалися підвищена емоційна збудливість, низька працездатність, розсіяна увага, низький рівень комунікативних здібностей (діти не вміли слухати вчителя, своїх однокласників, що могло спричинити непорозуміння і конфлікти). Все це ускладнювало процес навчання, спричиняло труднощі в засвоєнні нових знань.

Тому головним завданням логопедичної роботи був розвиток навичок самоконтролю, та стимулювання мовленнєвої активності учнів. Тобто навчити дітей керувати своєю поведінкою, правильно користуватися засобами мовлення для спілкування з однолітками, щоб їх розуміли, приймали та із ними взаємодіяли. [1]

Щоденні заняття з логопедом сприяли:

- покращенню координації рухів дрібної та артикуляційної моторики, що впливає на чіткість звуковимови;
- розвитку слухової уваги та пам'яті (діти стали більше прислуховуватися до мовлення оточуючих, виділяти та розрізняти на слух задані звуки);
- розширенню словникового запасу за лексичними темами, що відповідають програмовому матеріалу, переведенню слів з пасивного словника у активне застосування;
- були сформовані навички фонематичного (звукового) аналізу - визначати в словах кількість складів, звуків (із попереднім розбором слова), виділяти 1й та останній звуки, наявність і місце звука в слові (на початку, в середині, в кінці), розрізняти на слух близькі за звучанням звуки (ізолювано, в складах та словах).

В процесі навчання формується навичка відповідати на поставленні запитання повними, граматично правильно оформленими реченнями, переказувати та складати прості оповідання, складати розповіді-описи спираючись на запитання вчителя; розвивається вміння визначати рід іменників (за останнім звуком в слові), складати прості речення, вживаючи прийменники, правильно вживати закінчення множини іменників, слова займенники, утворювати слова у зменшувально-пестливій формі, прикметники від іменників; також діти навчалися навичкам ведення та підтримання діалогу.

З метою кращого засвоєння матеріалу робота з дітьми проводиться із застосуванням ігрових прийомів: використовуються різноманітні мовленнєві ігри, в класі висить «дошка пошани», на якій діти отримують кольорові наліпки за власні успіхи та старання. Під час навчання проводиться конкурс «Чітко звуки промовляю, гарне мовлення я маю», за результатами якого в кінці I та II семестру діти отримують похвальні грамоти.

В школі проводиться робота із залучення батьків до педагогічного процесу. Окрім звичних батьківських

зборів проводився день відкритих дверей, де батьки мали можливість поставити запитання педагогам, ознайомитися з особливостями проведення занять, побачити успіхи своїх дітей безпосередньо в процесі навчання, показувалися прийоми логопедичної роботи з корекції звуковимови, які можна повторювати вдома. Протягом року проводиться консультування батьків, на яких даються практичні рекомендації. В кінці тижня діти отримують зошити із домашніми завданнями, за допомогою яких закріплюються навички правильного мовлення сформовані у школі.

Досвід нашої роботи показує, що істотних труднощів входження дітей з особливими потребами в шкільне середовище не виникає. Вони сприймають себе як рівних стосовно інших учнів, відповідно й зворотне ставлення теж як до рівного.

Інклюзивне навчання в загальноосвітніх закладах – альтернативне навчання в спеціалізованих закладах і має ряд переваг. Перше і найголовніше – дитина вчиться життєдіяльності в суспільстві здорових людей, у неї формується направленість до нормального, повноцінного життя, а, отже, і відповідний рівень домагань, мотивація якнайшвидше подолати власні труднощі, на основі чого формуються вольові здібності та адекватна самооцінка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Валицкая, А. П. Инклюзивное образование – образование для всех / А. П. Валицкая, В. А. Рабош // Социальная педагогика. – 2009. – № 1. – С. 18-22.
2. Ілляшенко, Т. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній школі / Т. Ілляшенко // Почат. шк. – 2007. – № 12. – С. 46-49.
3. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – С. 142 – 158.
4. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Текст] // Соціальний педагог. – 2010. – № 4(квітень). – С. 3-6.
5. Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах: наказ М-ва освіти і науки України від 09.12. 2010 № 1224
6. Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у ЗНЗ на 2009-2012 роки: наказ М-ва освіти і науки України від 11.09.2009 р. // Управління освітою. – 2009. – № 22(листопад). – С. 28-31.
7. Трофимова, В. И. Инструментарий по организации взаимоотношений нормально развивающихся детей и их сверстников с ограниченными возможностями / В. И. Трофимова // Воспитание школьников. – 2009. – № 9. – С. 34-42.

УДК 376.1

ПІДГОТОВКА ЛОГОПЕДІВ ДО РОБОТИ З ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Федорович Л.О.

У статті висвітлюється професійна підготовка логопедів до роботи з дітьми раннього віку у вищих навчальних закладах об'єднаних Болонським процесом.

В статье освещается профессиональная подготовка логопедов к работе с детьми раннего возраста у высших учебных заведениях объединенных Болонским процессом.

In the article professional preparation of speech therapists lights up to work with the children of early age in higher educational establishments of united Bolonskim by a process.

Ключові слова: підготовка, логопед, ранній вік, Болонський процес.

Ключевые слова: подготовка, логопед, ранний возраст, Болонский процесс.

Keywords: preparation, speech therapist, early age, Bolonskiy process.

Підготовка корекційних педагогів, сурдопедагогів, тифлопедагогів і логопедів для роботи з особами з ОПФР є складовою системи вищої педагогічної освіти у форматі напряму підготовки 0101 Педагогічна освіта за спеціальністю 6.010105 Корекційна освіта (за нозологіями). Реформа педагогічної освіти, що розгорнулася з 1990 року на тлі процесів деполітизування освіти, децентралізації й регіоналізації управління нею зумовила істотне збільшення кількості спеціальностей вищої дефектологічної освіти й зростання кількості подвійних і подвоєних спеціальностей у яких «Логопедія» була визначена другою. З 90-х років стає актуальною ідея про необхідність якісно нової педагогічної освіти, результатом якої є здатність майбутнього вчителя-логопеда не тільки вирішувати вузькопрофесійні завдання, а бути суб'єктом корекційно-педагогічної діяльності. Сьогодні майбутніх фахівців логопедів готують у 14 університетах України освітній рівень: базова вища освіта; освітньо-кваліфікаційний рівень 6.010105. «бакалавр», термін навчання 4 роки; 7.010106. «спеціаліст» термін навчання 2 роки; 8.010106. «магістр» 1-2 роки [7].

Проте, сьогодні ВНЗ, що готують майбутніх фахівців-логопедів, зіштовхуються з проблемами, які тісно